

tálisabb eszközeivel igyekeztek a sztrájkot letörni. Pierre Hervé képviselőt, az „Humanité” kiküldött munkatársát pedig, aki el akart látogatni Khouribgába, kiutasították az ottani kerületből. A baloldali sajtó a legélesebben tiltakozott ezen intézkedés ellen, és ezzel kapcsolatban napokon át élesen támadta a francia gyarmati politikát.

Fentiekből kitűnik, hogy a francia kormány minden igyekezete ellenére is a francia gyarmatok kérdése éppen olyan megoldatlan ma, mint volt azelőtt egy évvel. Az ellentétek a nacionalista bennszülött lakosság és a megszálló erők között nem csökkentek, és az ellenállás többé-kevésbé nyílt formában mindenütt tovább tart. A kormány tudatában van annak, hogy alapvető megoldásra a vele szemben álló ellenállás ereje és elszántsága miatt képtelen, és ezért részben terrorral, részben pedig politikai taktikázással igyekszik hatalmát úgy-ahogy tovább fenntartani. Kérdés azonban, hogy a francia munkástömegek, valamint a polgári osztály demokratikusan gondolkodó része meddig fogja tűrni ezen gyarmati politika súlyos terheit, amelyek úgy anyagi, mint erkölcsi téren mind nyomasztóbbá válnak.

MOL XIX-J-30-a 19. doboz (eredeti)

479. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. május 31.)

Tisztelettel jelentem Miniszter Úrnak, hogy amikor május 16-án telefonon utasítást adott a három MNDSZ-kiküldött¹ vízumügyének erőteljes szorgalmazására, a követség azonnal eljárt a Külügyminisztériumnál. A francia Külügyminisztériumnál azt a választ adták, hogy az egyidejűleg Gobbi Hilda részére kért vízumot megadják, de a három MNDSZ-kiküldött aktáját a Belügyminisztérium átkérte, hogy tanulmányozás tárgyává tegye. Erre május 18-án kihallgatást kértem Moch belügyminisztertől, hogy a vízumok kiadását nála személyesen szorgalmazzam s egyúttal egyéb sérelmeinket is előadjam neki. Moch még aznap fogadott. A beszélgetés, bár udvarias keretek között, de meglehetősen ellenséges hangulatban folyt le.

Amikor előadtam kérésemet, Moch azonnal telefonált valamelyik osztályfőnökének és megígérte az ügy kivizsgálását, de ugyanakkor kertelés nélkül kijelentette, hogy nem szívesen adnak vízumot, ha kommunista megnyilatkozásokról van szó. Nincs ugyan még pontos értesülése a „Nők világhiállításáról”, de valószínűnek tartja, hogy ez is afféle kommunista propaganda. Erre megjegyeztem, hogy ez egy kulturális megnyilatkozás, és emlékezve a Külügyminisztérium kulturális osztályának vezetőjével, Joxe-szal folytatott beszélgetésemre (lásd 59/Pol. – 1948. sz. jelentést),² utaltam arra, hogy Franciaországnak is érdeke a francia-magyar kulturális közeledést elősegíteni, hiszen annak idején Joxe nekem is és másoknak is kifejtette, hogy helytelennek tartja, ha Franciaország nem veszi figyelembe a magyar változásokat és kulturális propagandájában nem támaszkodik a Magyarországon feltörő népi rétegekre. Moch-nak, a szociáldemokrata belügyminiszternek azonban nem ez az álláspontja, mert érvelésemre így válaszolt: „Kérem, mi nagyon jól tudjuk, hogy a kommunisták a kultúrát is arra használják fel, hogy bolsevik propagandát csináljanak. Nekünk nincs szükségünk arra, hogy az idegenek Párizsban a francia kommunistákat erősítsék. Ameddig a világ politikai helyzete olyan, mint amilyen, nem is kívánom a francia-magyar kulturális viszony kimélyítését.” A belügyminiszter szókimondó válasza nem lepett meg, mert tudtam róla, hogy a konok antikommunisták közé tartozik, de azért úgy tettem, mintha csodálkoztam volna. „Nem kívánok a francia belpolitikába beavatkozni” – feleltem –, „de az az érzésem, hogy Ön nem

veszi számításba a francia kultúra iránt nálunk megnyilatkozó érdeklődést. Úgy hiszem, hogy Franciaországnak minden ideológián túlmenően nem érdeke elidegenítenie magától a népi demokráciákat. Egy nemzetközi modus vivendi esetén Önök könnyen két szék között a földre eshetnek. Kár volna, ha szerte Európában az az érzés kerekedne felül, hogy Önök az Egyesült Államok zsebében vannak.” – („Que vous êtes dans la poche des Américains.”) „Önök (a francia hivatalos politika) folyvást azt vetik szemünk-re, hogy mi magyarok a Szovjet kiszolgálói vagyunk. Nos, ezt én tagadom, de ha már itt tartunk, megmondhatom, hogy nemcsak nálunk Magyarországon, de Európa-szerte folyton nő azoknak a száma, akik azt tartják, hogy Franciaország az Egyesült Államok kiszolgálója.” – A szókimondásra szókimondással feleltem, és ezt Moch keserű mosollyal fogadta, de nem folytatta a vitát.

Ezután a Saint-Louis-i társasvonal-incidentre tereltem a szót. Sérelmünk ismertetése után Moch csak annyit válaszolt, hogy ők úgy védekeznek, ahogy tudnak. („Nous nous defendons comme nous pouvons.”) – Erre kifejtettem, hogy nem magát az ellenőrzést kifogásoljuk, mert ehhez a francia hatóságoknak joguk van, hanem az ellenőrzés brutalitását. Részletesen ismertettem mindazt, amit a külügyminiszterhez intézett jegyzékünkben annak idején megírtam. A belügyminiszter most is kitért a vita elől.

Búcsúzáskor ismételten megígérte, hogy a vízumok ügyét ki fogja vizsgálni, de semmi jóval nem bízott.

Miután a belügyminiszter álláspontja élesen eltért sok más hivatalos francia személy álláspontjától, mindazt, amit mondott, én is, munkatársaim is több hivatalos francia személynek elpanaszoltuk, azt remélve, hogy talán a Külügyminisztérium nyomást fog gyakorolni a belügyminiszterre. Erre az időpontot is alkalmasnak találtam, mert hiszen a francia külpolitika az utóbbi időben némi változáson ment keresztül. A Párizsban tartózkodó Gauquié által adott vacsorán újra összetalálkoztam Joxe-szal. Joxe-nak és Gauquié-nak is előadtam az esetet. Joxe és Gauquié nem titkolták rosszallásukat. Gyomai sajtóattaché ugyanezt tapasztalta több ismert francia újságírónál, Havas Endre követségi titkár pedig Sauvageot professzornál s a francia rádió egyik igazgatójánál. Talán ennek tudható be, hogy nyolc nappal a belügyminiszterrel folytatott beszélgetés után, amikor már végképp feladtuk a reményt a kérdéses vízum ügyében, azt az értesítést kaptuk, hogy a vízumok megadását engedélyezték.

(Mellesleg megjegyzem, hogy ezen a vacsorán Noel volt varsói nagykövet is jelen volt, akinek állítólag, ha De Gaulle hatalomra jut, fontos szerepe lenne. Azt hiszem, ez volt az oka annak, hogy Gauquié velem együtt vacsorára hívta.)

MOL XIX-J-1-j 8. doboz 5/e (eredeti)

¹ Magyar Nők Demokratikus szövetsége.

² L. e kötet 458. sz. levelét.

480. KÁROLYI MIHÁLY RÁKOSI MÁTYÁSHOZ

(Párizs, 1948. május 31.)

Kedves barátom,

Szükségesnek tartom az általános helyzet megítéléséhez, h. megírom neked, h. a hivatalos jelentéseimben mindent nem közölhettem. Vonatkozik ez az európai, illetőleg az amerikai feszültségre. Nehéz, szinte lehetetlen jóslatokba bocsátkozni, annyira ellentmondók a „legjobban informáltak” véleményei. Mégis kötelességem jelenteni, h. igen